

פאר מקדושים

פּוּנְיוֹס גַּדְוִיד'ס מַסְפֵּרִים עֵתִיקֵי יוּמִין

פרשת משפטים תשפ"ה

אם זרחה עליו השמש וגו' (כב ו)

במסכת שבת (קנו). אמרו ז"ל, מי שנולד במזל חמה אינו מצליח בגניבותיו. ונראה שזהו שאמר הכתוב, אם זרחה עליו השמש וגו', כלומר דאיתרע מזליה כשנמצא במחצתת ולא הצליח בגניבתו, זה משום שזרחה עליו השמש בעת לידתו, כלומר שנולד בכוכב חמה שמזלו הוא שאינו מצליח בגניבותיו.

(ספר החיים (ח"ד פ"י) לרבי חיים מפרידבורג אחי המהר"ל מפראג)

מכשפה לא תחיה, כל שוכב עם בהמה מות יומת. (כב יג)

זקני הגאון החסיד מוהר"ר יהודה לייב בן רבינו יואל בעל הב"ח זצ"ל פירש בטוב טעם מה שסמכו מכשפה לשוכב עם בהמה, והוא דבספרי קבלה איתא, שמכשף זכר נעשה על ידי שהוא בא על בהמה, ומכשפה נקבה ע"י רבוי דם נדה. וא"כ הכי יש לפרש הסמיכות, כתיב מכשפה לא תחיה, וקשה אמאי לא כתיב מכשף וכמו שהקשה רש"י שם, לזה מתרץ הסמיכות משום דכתיב כל שוכב עם בהמה מות יומת, וא"כ למה לי למיכתב מכשף שהוא במיתה, הלא הוא לא נעשה מכשף כי אם שבא על בהמה כנ"ל, וא"כ הוא כבר חייב מיתה על שבא על הבהמה, ובלא כישוף הוא חייב מיתה, לכן כתיב מכשפה, דאצלה צריך קרא דחייבת מיתה, ודפח"ת.

(אור יקרות (ויניציא תק"ב) לרבי יוסף בנימין זאב וואלף אב"ד שינאווא)

אל תשת ירך עם רשע להיות עד חמס. (כג א)

זקני אבי הרב הקדוש מוה"ר צבי הירש זללה"ה אשר שימש כו"כ צדיקים וקדושים, ושימש הרבה את הרה"ק מוה"ר משה מפשעוורסק זללה"ה, סיפר לאבי הרה"צ זללה"ה פירוש הפסוק אשר שמע מהרה"ק מוה"ר משה הג"ל, אל תשת ירך עם רשע להיות עד חמס, דהנה כאשר היצה"ר עולה למעלה ומסטיין ח"ו על האיש הישראלי, אינו נחשב כ"כ, כי הוא רק עד אחד, והתורה אמרה עפ"י שנים עדים יקום דבר, ע"כ ממתין היצה"ר עד שהוא מוצא עוד איזה איש אשר הוא מלשין ומדבר לשה"ר על חברו, ואז הוא מצרף עצמו עם האיש הזה להעיד עליו.

וזה שהזהיר הכתוב אל תשת ירך עם רשע להיות עד חמס, היינו עם היצה"ר כנ"ל.

(הקדמת האמרי יוסף, ללקוטי תורה מרבי יצחק אייזיק מזידיטשוב)

כי תראה חמור שונאך וגו' עזוב תעזוב עמו. (כג ה)

במסכת יבמות (עט). אמרו ז"ל במעשה דרצפה בת איה עם בני שאול המלך, שהעוברים ושבים שאלו מה טיבן של אלו, וא"ל הללו בני מלכים הם, ומה עשו, פשטו ידיהם בגרים גרורים, וכשראו שנעשה דין, אמרו אין לך אומה שראויה להדבק בה כזו, מיד נתוספו על ישראל מאה וחמשים אלף ע"כ. וזהו שכתוב (ישעיה כו ט) כי כאשר משפטי"ך לארץ צדק"ך למדו יושבי תבל, וכתוב (תהלים קיט ז) אודך ביושר לבב בלמדי משפטי"ך צדק"ך, כי מן המשפטים רואים צדקתו ית'.

וזה ימים כביר שמעתי מגר צדק דק"ך שטענצביב שנתגייר לאמיתו מהפסוק כי תראה חמור שונאך וגו' עזוב תעזוב עמו, ותרגם אונקלוס תשובך מה דבלבך על שונאיך, ונכנס פירוש זה בלבו של הגר צדק מנעוריו עד שנתגייר. ואף שלמד זה אצל איזה כומר, מ"מ קיבל האמת ממי שאמרו, ותפס האמת עד שנכנס תחת כנפי השכינה.

(מקור החכמה (ורשא תקע"ה) פר' ויחי, לרבי חיים עוזר מבראד)

שלוש פעמים בשנה, יראה כל זכורך אל פני האדון ה'. (כג יז)

עלה ברעיוני לבאר מה זה שאומרים בחג בתפילת המוספין בשלוש פעמי רגלינו, ודי בזה שיאמרו בשלוש רגלים. אולם הרמז הוא כמבואר באו"ח סימן קכ"ג במגן אברהם סק"א הטעם שלש פסיעות בסוף השמונה עשרה, דבזכות הג' פסיעות שרץ נבוכדנצר לכבוד השי"ת זכה להחריב הבית המקדש, ולכך אנו פוסעים ג' פסיעות ומתפללין שיבנה ביהמ"ק עכ"ל, ר"ל שזכות ג' פסיעות שלנו יבטלו זכות ג' פסיעותיו ויבנה ביהמ"ק.

וזהו שאנחנו מתפללין והשב כהנים וכו' בשלוש פעמי רגלינו וכו', ר"ל בשביל שלש פסיעות רגלינו ישלח משיחינו לגאלנו.

(בן אמונים (פירודא תקמ"ה) להמקובל רבי אשר אנשיל איעסטי ממדינת פיהם)

פנינת הרף • פרשת השבוע

אל יאמר אדם לחבירו שמור לי בצד ע"ז פלונית. (סנהדרין נט:)

שמעתי משם הרב הגדול מוה"ר שלמה אלימן ז"ל שהיה רב בעיה"ק חברון ת"ו בדורות שלפני פנינו, שפירש פסוק (פר' משפטים כג, יג) ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו ושם אלהים אחרים לא תזכירו לא ישמע על פיך בדרך הלציי, דהנה אמרו במסכת סנהדרין (סג:): דכל ע"ז הכתובה בתורה מותר להזכיר שמה, ולפי זה מותר אדם לומר לחבירו שמור לי בצד ע"ז פלונית אם היא כתובה בתורה. וזה רמז ז'בכל אשר אמרתי אליכם, דהיינו עבודה זרה הכתובה בכתוב, 'תשמרו' יכולים לומר שמור לי בצד ע"ז פלונית. אך 'ושם אלהים אחרים' שלא נזכרו בכתוב, 'לא תזכירו' לא ישמע על פיך עכ"ד.

(מראית העין (ליוורנו תקס"ה) להחיד"א)

כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים וגו'. (כב ו)
שמעתי מפה מ"ו הגאון החסיד מהו נתן אדלר כ"ץ זצ"ל, כי יתן איש הקב"ה, לרעהו ישראל, כסף כמשמעו, או כלים אבריו וכל צרכיו לשמור בקדושה, וגונב מבית האיש, שהוא פוגם ומוציא מהקדושה, אם ימצא שהוא גנב שלא שב בתשובה, ישלם שנים כדכתיב (ישעיה מ ב) לקתה מיד ה' כפלים בכל חטאתיה.

ואם לא ימצא הגנב, כי כבר שב בתשובה, אז ונקרב בעל הבית אל האלהים, יתקרב אל האלקים יותר מצדיק מעיקרא, כי במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד (ברכות לד:). אך בתנאי אם לא שלח ידו במלאכת רעהו ממש, שלא חטא בינו לבין חברו, דאז לא יכופר עד שירצה את חברו (יומא פה:), אלו דברי הרב זצ"ל ושפתים ישק.

(דרשות חתם סופר (קיא). דרוש ז' לשובבי"ם)

רבי נתן אדלר צדוק"ל מפרנקפורט

- כ"ז באלול תק"ס -

הגה"ק רבי נתן אדלר צדוק"ל נולד בפרנקפורט דמיין לרבי יעקב שמעון ולמרת צרלה ז"ל, נצר למשפחה מיוחסת שחיה מאות בשנים בעיר זו, והתייחסה לר' שמעון הדרשן זצ"ל בעל הילקוט שמעוני.

הוא קיבל תורתו אצל רבותיו הפני יהושע ורבי משה ראפף, ורבו המובהק היה הג"ר דוד טעבלי כ"ץ שיף שנהיה לימים רבה האשכנזי של לונדון. ותורת הנסתר הוא קיבל מהגה"ק רבי אביש מפרנקפורט שהיה האב"ד.

נשא את הרבנית רייכל בת רבי פייש כ"ץ מגיסא, חתנו של הג"ר דוד שטרויס ז"ל האב"ד הנודע מפירודא, ונולדו להם בן ובת שנפטרו ל"ע בחייו.

נהג לדבר להתפלל וללמוד בהברה ספרדית ולא בהברה אשכנזית, ואף אירח בביתו לתקופה ארוכה את ראש חכמי צפת רבי חיים מודעי ז"ל בעת שהותו בפרנקפורט, על מנת לשוחח עמו בהברה ספרדית.

רבינו היה עיר וקדיש ומקובל גדול, ותלמידו החתם סופר העיד עליו שראה בעיניו שהשתמש בשמות ה' ק ו ד ש (ש"ת חתם סופר ח"א או"ח סימן קצ"ז).

נלב"ע ביום כ"ז באלול בשנת תק"ס, והאב"ד בעל ההפלאה ז"ל הספידו, בקוראו עליו את הפסוק (ש"א טו כט) כי לא אדם הוא להינחם.

רבי נפתלי יוסף שטרן ז"ל סיפר דבר נורא ששמע מחותנו רבי שלמה אלכסנדר ז"ל ששמע מאביו הגדול רבי שמעון סופר מקראקא, שפעם כשישב וכתב על רבנו ז"ל, השתמש בו בתואר מלאך ה' צבאות. וכשראה זאת אביו מרן החתם סופר ז"ל, העיר לו מה הנך כותב על מורי ורבי, הלא לדרגתו לא הגיע שום מלאך ושרף, ועליו נאמר (תהלים ח ו) ותחסריהו מעט מאלהים. נורא ואיום!

